

Europos aplinkos būklė nėra gera – didžiausi iššūkiai yra grėsmės gamtai ir klimato kaitos poveikis

Mažinant šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimą ir oro taršą padaryta didelė pažanga, tačiau bendra Europos aplinkos būklė nėra gera, ypač gamtos, kurios būklė ir toliau blogėja, išteklių pereikvojami, o biologinė įvairovė nyksta. Spartėjančios klimato kaitos poveikis taip pat yra neatidėliotinas iššūkis, teigiama šiandien paskelbtoje išsamiausioje Europos aplinkos agentūros (EAA) ataskaitoje „Aplinkos būklė“. Dauguma aplinkos tendencijų kelia nerimą ir didelį pavojų Europos ekonominei gerovei, saugumui ir gyvenimo kokybei.

Ataskaitoje pabrėžiama, kad klimato kaita ir aplinkos būklės blogėjimas kelia tiesioginę grėsmę Europos konkurencingumui, kuris priklauso nuo gamtos išteklių. Joje priduriama, kad poveikio klimatui neutralumo iki 2050 m. pasiekimas taip pat priklauso nuo geresnio ir atsakingesnio žemės, vandens ir kitų išteklių valdymo. Gamtos išteklių apsauga, klimato kaitos švelninimas ir prisitaikymas prie jos bei taršos mažinimas sustiprins gyvybiškai svarbių visuomenės funkcijų, priklausančių nuo gamtos, pavyzdžiui, apsirūpinimo maistu, geriamuoju vandeniu ir apsaugos nuo potvynių, atsparumą.

Ataskaitoje raginama spartinti pagal Europos žaliąjį kursą jau sutartų politikos kryptių įgyvendinimą ir ilgalaikius veiksmus, kuriais sudaromos palankesnės sąlygos tvarumui. Tokie veiksmai atitinka Europos Komisijos konkurencingumo kelrodžio prioritetus inovacijų, priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo ir saugumo srityse.

[Ataskaita „Europos aplinka 2025 m.“](#) yra išsamiausia žemyno aplinkos, klimato ir tvarumo dabartinės būklės bei perspektyvų analizė, pagrįsta 38 šalių duomenimis. Ataskaitoje pabrėžiama, kad Europos Sąjunga yra pasaulinė lyderė klimato srityje – nuo 2005 m. ji sumažino išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir iškastinio kuro naudojimą ir padvigubino atsinaujinančiųjų išteklių energijos dalį. Per pastaruosius 10–15 metų taip pat padaryta didelė pažanga gerinant oro kokybę, didinant atliekų perdirbimo mastą ir efektyviau naudojant išteklius. Viltį teikia ir pažanga tose srityse, kurios sudaro sąlygas pereiti prie tvarumo, pavyzdžiui, inovacijos, žalioji užimtumas ir tvarus finansavimas.

Už švarią, teisingą ir konkurencingą pertvarką atsakinga vykdomoji pirmininko pavaduotoja **Teresa Ribera** sakė: „Ši ataskaita yra griežtas priminimas, kad Europa privalo nenukrypti nuo kurso ir net paspartinti savo klimato ir aplinkosaugos siekius. Pastarojo meto ekstremalūs meteorologiniai reiškiniai rodo, kokia trapi tampa mūsų gerovė ir saugumas, kai gamtos būklė blogėja, o klimato poveikis stiprėja. Mūsų klimato tikslų atidėjimas tik padidintų išlaidas, pagilintų nelygybę ir susilpnintų mūsų atsparumą. Gamtos apsauga nėra išlaidos. Tai investicija į konkurencingumą, atsparumą ir mūsų piliečių gerovę. Dabar imdamiesi ryžtingesnių veiksmų, galime sukurti švaresnę, teisingesnę ir atsparesnę Europą ateities kartoms.“

Už aplinką, hidrologinį atsparumą ir konkurencingą žiedinę ekonomiką atsakinga Komisijos narė **Jessika Roswall** teigė: „Nors pažanga padaryta, mūsų aplinkos būklė aiškiai rodo, kad reikia imtis veiksmų ir toliau mažinti taršą, atkurti gamtą ir saugoti biologinę įvairovę. Turime permąstyti aplinkos ir ekonomikos ryšį ir į gamtos apsaugą žvelgti kaip į investiciją, o ne kaip į išlaidas. Sveika gamta yra sveikos visuomenės, konkurencingos ekonomikos ir atspaus pasaulio pagrindas, todėl ES yra įsipareigojusi ir toliau laikytis savo aplinkosaugos įsipareigojimų.“

Už klimatą, nulinį taršos balansą ir švarų augimą atsakingas Komisijos narys **Wopke Hoekstra** pareiškė: „Ši ataskaita sustiprina neatidėliotiną poreikį ES išlaikyti tvirtus klimato srities siekius. Būdama sparčiausiai šylantis žemynas, Europa savo akimis matė pražūtingą klimato kaitos poveikį – visai neseniai per visą vasarą siautusius didelius miškų gaisrus. Neveikimo kaina yra milžiniška, klimato kaita kelia tiesioginę grėsmę mūsų konkurencingumui. Nenukrypti nuo kurso yra būtina norint apsaugoti mūsų ekonomiką.“

EAA vykdomoji direktorė **Leena Ylä-Mononen** sakė: „Negalime sau leisti sumažinti savo klimato, aplinkos ir tvarumo siekių. Mūsų ataskaitoje apie aplinkos būklę, parengtoje kartu su 38 šalimis, aiškiai išdėstomos mokslu pagrįstos žinios ir parodoma, kodėl turime veikti. Europos Sąjungoje turime politiką, priemones, žinių ir dešimtmečių patirtį išvien siekiant tvarumo tikslų. Mūsų ateitį lems tai, ką darome šiandien.“

Sudėtingi ateities iššūkiai

Netvarių gamybos ir vartojimo modelių nuolat veikiama biologinė įvairovė Europos sausumos, gėlo vandens ir jūrų ekosistemose nyksta – tai ypač akivaizdu maisto sistemoje. Žvelgiant į ateitį, tikėtina, kad Europos biologinės įvairovės ir ekosistemų

būklė toliau blogės, o sutartų politikos tikslų iki 2030 m. greičiausiai nebus pasiekta, teigiama ataskaitoje.

Panašiai ir Europos vandens išteklių patiria didelį spaudimą – vandens trūkumas veikia trečdalį Europos gyventojų ir teritorijos. Sveikų vandens ekosistemų palaikymas, vandenskyrų apsauga ir gruntinio vandens išteklių papildymo užtikrinimas yra labai svarbūs norint ateityje užtikrinti Europos atsparumą vandens trūkumui, nurodoma ataskaitoje.

Kalbant apie klimato kaitą, Europa yra sparčiausiai šylantis žemynas planetoje. Klimatas keičiasi bauginančiu greičiu, keldamas grėsmę saugumui, visuomenės sveikatai, ekosistemoms, infrastruktūrai ir ekonomikai. Didėjantis su klimatu susijusių nelaimių dažnumas ir mastas, taip pat žinojimas, kad klimatas ir toliau keisis net ES dedant plataus užmojo švelninimo pastangas, pabrėžia neatidėliotiną poreikį pritaikyti Europos visuomenę ir ekonomiką, kartu užtikrinant, kad niekas nebūtų paliktas nuošalyje.

Atsižvelgiant į šiuos didžiulius iššūkius reikia permąstyti mūsų ekonomikos ir gamtinės aplinkos, žemės, vandens bei gamtos išteklių sąsajas, teigiama ataskaitoje. Tik atkūrus gerą gamtos būklę Europoje bus galima išlaikyti konkurencingą ekonomiką ir aukštą Europos piliečių gyvenimo kokybę.

Veiksmų plėtra

Būtina skubiai pertvarkyti gamybos ir vartojimo sistemas – mažinti ekonomikos priklausomybę nuo iškastinio kuro, pereiti prie žiediško, mažinti taršą ir atsakingai tvarkyti gamtos išteklius, – teigiama ataskaitoje. ES politikos kryptys, įskaitant Žaliąjį kursą, nubrėžia aiškų kelią tvarumo link.

Ataskaitoje ypač pabrėžiamos pastangos atkurti buveines taikant gamta grindžiamus sprendimus, kurie didins atsparumą ir padės švelninti klimato kaitą bei prie jos prisitaikyti. Joje taip pat pabrėžiama, kad reikia mažinti pagrindinių ekonomikos sektorių, ypač transporto, priklausomybę nuo iškastinio kuro ir spręsti žemės ūkio išmetamųjų teršalų problemą. Plečiant žiedišumą galima sumažinti Europos priklausomybę nuo energijos ir svarbiausių žaliavų importo. Be to, investuodama į Europos pramonės žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, Europa gali padidinti našumą ir tapti pasauline žaliųjų inovacijų lydere, kurdama technologijas, skirtas sunkiai dekarbonizuojamų pramonės šakų, pavyzdžiui, plieno ir cemento, priklausomybei nuo iškastinio kuro mažinti.

Bendra informacija

EAA kas penkerius metus skelbia aplinkos būklės ataskaitą, kaip nustatyta jos reglamente. „Europos aplinka 2025 m.“ yra septintoji tokia ataskaita, kurias EAA skelbia nuo 1995 m. Joje pateikiama mokliškai pagrįstų ir svarių įžvalgų apie tai, kaip turime reaguoti į mums kylančius itin didelius ir sudėtingus uždavinius, kaip antai klimato kaita, biologinės įvairovės nykimas, oro ir vandens tarša.

European
Environment
Agency

Europe's
environment
2025

Ataskaita parengta glaudžiai bendradarbiaujant su EAA Europos aplinkos informacijos ir stebėjimo tinklu (EIONET). Ataskaitoje remiamasi didele pagrindinių EIONET ekspertų ir mokslininkų iš 32 EAA valstybių narių ir šešių bendradarbiaujančių šalių kompetencija aplinkos srityje.